

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

954

Vragen van het lid **Van Hijum** (CDA) aan de minister van Financiën over *het feit dat Nederland het land is met het relatief grootste schaduwbankwezen* (ingezonden 23 november 2012).

Antwoord van minister **Dijsselbloem** (Financiën), mede namens de staatssecretaris van Financiën (ontvangen 27 december 2012).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Nederland vol schaduwbanken»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

In hoeverre bent u het eens met de auteur van dit artikel dat Nederland door zijn vermeende status als belastingparadijs de relatief grootste dichtheid aan financieringsmaatschappijen van multinationals kent?

Antwoord 2

De staatssecretaris van Financiën heeft bij eerdere gelegenheden waarbij Nederland als vermeend belastingparadijs werd genoemd reeds uitgelegd waarom Nederland niet als belastingparadijs aangemerkt kan worden. Dit komt omdat in Nederland geen bijzonder lage tarieven gelden, Nederland transparant is over zijn regelgeving en alle gevraagde inlichtingen aan het buitenland verschaft.

Nederland heeft wel een zeer aantrekkelijk vestigingsklimaat. Voor financieringsmaatschappijen zijn de belangrijkste element daarvan het zeer uitgebreide netwerk van belastingverdragen en het ontbreken van een bronheffing op uitgaande rente.

Vraag 3 en 4

Wat vindt u ervan dat het schaduwbankwezen in Nederland relatief het grootste ter wereld is? Wat bent u van plan daar aan te doen?

Wat zijn volgens u de belangrijkste verschijningsvormen van het schaduwbankieren in Nederland?

¹ De Volkskrant, 20 november 2012.

Antwoord 3 en 4

Het *Global Shadow Banking Monitoring Report 2012* van de Financial Stability Board (FSB) geeft inderdaad aan dat Nederland een van de grootste schaduwbanksectoren ter wereld heeft. Hierbij is het wel belangrijk te realiseren dat deze conclusie volgt uit een zeer brede definitie van schaduwbankieren. De FSB heeft deze brede definitie gekozen om de kans te verkleinen dat instellingen of activiteiten over het hoofd worden gezien die een potentieel grote invloed op de financiële stabiliteit zouden kunnen hebben. Als gevolg van deze brede definitie valt een balanswaarde van ca. 2000 miljard euro van Nederlandse concern- en houdstermaatschappijen van *niet-financiële* ondernemingen binnen de definitie. Deze entiteiten hebben echter niet de specifieke kenmerken die het FSB nader zal bekijken in vervolgonderzoek, waarbij uit de zeer brede groep entiteiten de potentieel risicovolle entiteiten worden geïdentificeerd. Ze zijn namelijk niet betrokken bij kredietintermediatie buiten het reguliere bankwezen, ze dragen niet bij aan looptijd- en/of liquiditeitstransformatie en ze genereren geen hefboomwerking.

Wanneer alleen wordt gekeken naar instellingen of activiteiten die wel deze specifieke kenmerken hebben resteert een substantieel kleiner schaduwbankwezen in Nederland. Dit bestaat dan voornamelijk uit concern- en houdstermaatschappijen van buitenlandse *financiële* instellingen (ca. 500 miljard euro), *special purpose vehicles* (SPV's) voor het securitiseren van overwegend Nederlandse hypotheken (ca. 330 miljard euro) en financieringsmaatschappijen (ca. 128 miljard euro). In totaal betreft het ca. 15% van de activa binnen de Nederlandse financiële sector.²

Vraag 5

Wat zijn de belangrijkste risico's van het feit dat het schaduwbankwezen zo groot is in Nederland? Hoe worden deze risico's gemitigeerd? Wat is hierbij de rol van het Ministerie van Financiën en de rol van de toezichthouders DNB en AFM?

Antwoord 5

De Nederlandse SPV's worden gebruikt om hypotheken te financieren die grotendeels op de balans van de banken blijven staan. De risico's die deze activiteiten met zich meebrengen zijn vergelijkbaar met de gebruikelijke risico's van het aanbieden van hypotheken op de Nederlandse huizenmarkt. De activiteiten van concern- en houdstermaatschappijen van buitenlandse financiële instellingen lopen weliswaar via Nederland, maar de geldstromen van deze instellingen blijven binnen het concern.

De schaduwbanksector in andere landen kan wel risico's voor de Nederlandse economie en de Nederlandse financiële sector met zich meebrengen via bijvoorbeeld besmetting. Het is echter lastig hier nationaal beleid op te maken door de vele verschijningsvormen van schaduwbankentiteiten en -activiteiten, de verschillen in onderliggende regels tussen landen en het sterk internationale karakter van het schaduwbankieren. Het is daarom goed dat er in internationaal (G-20) verband veel aandacht aan schaduwbankieren wordt besteed om zo tot een gecoördineerde aanpak te komen. Zo is de FSB onlangs voor al haar leden met een serie aanbevelingen gekomen om de risico's van het schaduwbankieren te beperken.³ Ook de Europese Commissie zal naar verwachting in 2013 met beleidsvoorstellen komen.

Nederland is actief betrokken bij de discussie in de FSB en steunt het werk van de Europese Commissie op dit terrein. In april 2012 is u in reactie op de consultatie van de Europese Commissie de *Kabinetsreactie Groenboek Schaduwbankieren* toegestuurd.⁴ Deze reactie geeft aan dat schaduwbankieren in potentie voordelen heeft (zoals het beschikbaar maken voor het bedrijfsleven van andere financieringsbronnen dan alleen bancaire), maar dat

² Het schaduwbankwezen: een verkenning voor Nederland: DNB Occasional studies (november 2012).

³ Deze aanbevelingen zullen komend jaar worden geconsulteerd en in meer detail worden uitgewerkt. Zie voor een compact overzicht van de aanbevelingen het document «*Shadow Banking: Strengthening Oversight and Regulation: An integrated view of policy recommendations*» (FSB, 21 oktober 2012). Het betreft adviezen over de relatie tussen banken en schaduwbanken, geldmarktfondsen, andere entiteiten dan geldmarktfondsen, securitisaties en repofinanciering.

⁴ Kamerstukken II 2011/2012, 22 112 nr. 1 401 (24 April 2012).

door de financiële crisis ook de risico's voor de financiële stabiliteit van schaduwbankieren zichtbaar zijn geworden. De inzet is de voordelen van schaduwbankieren te behouden, maar wel de risico's aan te pakken. Daarbij geldt als uitgangspunt dat alle activiteiten in het schaduwbankwezen moeten bijdragen aan economische groei. Voor meer details verwijs ik u naar deze Kabinetsreactie.

Vraag 6

Bent u het ermee eens dat het schaduwbankieren een van de belangrijkste oorzaken was van de uitbraak van de kredietcrisis in 2008?

Antwoord 6

De financiële crisis heeft velerlei oorzaken. De Commissie de Wit heeft deze uitgebreid op een rij gezet. Ze heeft aangegeven dat de oorzaken onder meer moeten worden gezocht op het internationale macro-economische terrein, bij diverse hiaten in het toezicht en de wet- en regelgeving en bij de hoge mate waarin financiële ondernemingen zich, met behulp van technische en wetenschappelijke innovatie, zijn gaan toeleggen op het verhandelbaar maken van leningen en kredietrisico's op de kapitaalmarkt.⁵ Tot dit laatste kan, zoals de Commissie de Wit terecht aangeeft, ook de ontwikkeling van het schaduwbankieren worden gerekend.

Vraag 7

Deelt u de mening dat het hoogst onwenselijk is dat de omvang van het schaduwbankieren wereldwijd juist weer aan het toenemen is? Wat bent u van plan om hieraan, in samenspraak met Europese en internationale partners, de komende tijd te doen?

Antwoord 7

Het is belangrijk om de ontwikkelingen in het schaduwbankwezen goed in de gaten te houden. De FSB is dit daarom jaarlijks gaan monitoren. Uit haar meest recente rapportage blijkt dat de activa in het schaduwbankwezen in de meest brede zin zijn toegenomen van 62 triljard dollar in 2007 naar 67 triljard dollar in 2011, waarmee het een stabiel aandeel van ca. 25% van de totale financiële sector wereldwijd beslaat.⁶ De groei in activa komt voor een groot deel voor rekening van opkomende economieën waar de financiële sector doorgaans nog onderontwikkeld is (zogenaamde *financial deepening*). Voor veel ontwikkelde economieën, waaronder Nederland, is de sector echter gekrompen of stabiel gebleven. De FSB rapportage laat ook zien dat onderdelen van het schaduwbankieren die specifiek worden geïdentificeerd met de kredietcrisis op mondiaal niveau juist zijn afgenomen (o.a. voor securitisatie gebruikte *special purpose vehicles* met ca. 7%, en beleggingen in geldmarktfondsen met ca. 3%).⁷ Voor de aanpak van schaduwbankieren verwijs ik u naar het antwoord op vraag vijf.

⁵ Parlementair Onderzoek financieel Stelsel, Kamerstukken 2009–2010 II, nr 31 980 nr. 4.

⁶ Global Shadow Banking Monitoring Report 2012, FSB.

⁷ Global Shadow Banking Monitoring Report 2012, FSB (tabel 4.4).